

MÅNEDSBLADET
Glemmer du

150 år
- Danmarks Riges Grundlov -

Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling

nr. 6 - juni/juli 1999

Frederik 7. skulle blive husket som "grudlovens giver", og det er som sådan, han er gengivet på et mindeblad fra hans død i 1863, hvorfra ovenstående motiv er hentet. Ministeriet - med grev A. W. Moltke til venstre - synes samlet om en hyggelig familiebegivenhed, medens kongen skriver under. Datoen den 5. juni skal grevinde Danner have valgt. Det var nemlig fødselsdato for den søn, hun havde fået sammen med den kendte avismand Carl Berling. Men det var stadig hendes velbevarede hemmelighed.

Mindeblad, 1864 - Det kgl. Bibliotek

(ovenstående fra ILLUSTRERET TIDENDE febr. 1992).

ISSN 1397-5412

Glemmer du

Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling

Skrevet og redigeret af: Inger Kjær Jansen

Danmarks Riges Grundlov

Christian den 8 døde den 20/1-1848. Han havde indset tiden var inde til en forfatningsændring og rådede i sit testamente sin tronfølgeren, Frederik den 7, til at gennemføre en fri helstatsforfatning.

Allerede den 28/1 (1848) kundgjorde den nye konge at han ville indføre en helstatsordning. Bølgerne efter revolutionen i Paris nåede bl.a. også København, hvor der afholdtes et møde i Casino. Her besluttede man sig for at gå til kongen med krav om en fri forfatning og regeringens afgang. Men regeringen var allerede gået af. Enevældens tid var forbi.

Året efter - den 5. juni 1849 - blev Danmarks Riges Grundlov vedtaget.

Danmarks Riges Grundlov fra 5. Juni 1849 er senest blevet ændret den 5. juni 1953 men ikke i opbygningen. Den kan opdeles i:

§§ 1-11 Regeringsformen

§§ 12-27 Kongen og ministrene

§§ 28-58 Folketinget og lovgivningen

§§ 59-65 Domstolene

§§ 66-70 Folkekirken

§§ 71-84 Borgernes rettigheder og friheder

§§ 85-89 Ikrafttræden og ændring af Grundlove

Paragraffernes opdeling afspejler den tredeling af magten der er grundlæggende i loven: den lovgivende, udøvende, og dømmende magt, som tidligere alene var tillagt kongen i følge kongeloven af 1665. Disse principper er inspireret af den franske filosof Montesquieu, og skal forhindre at en stat bliver styret diktatorisk.

Samtidig indeholder grundloven også en "samfundspagt" mellem borgere og politikere, der indebærer at borgerne afgiver magt til de folkevalgte mod, at disse leder landet i overensstemmelse med grundlovens frihedsparagraffer.

Grundloven af 1849 blev udarbejdet af D. G. Monrad, der var nationalliberal og fortaler for den almindelige valgret. Han lod sig inspirere af den norske grundlov fra 1814 og den belgiske fra 1831.

Grundloven gav dog kun ca. 14% af befolkningen mulighed for at gå til stemmeurnerne. Flere revisioner af grundloven - 1852-1853 og 1866 - førte til en indskrænkning af valgretten til landstinget. Først ved grundlovsrevisionen i 1915 kunne man tale om demokratiske valg - for her fik kvinderne endelig valgret.

Vores nuværende grundlov fra 1953 sikrede yderligere de borgerlige rettigheder bl.a. med oprettelse af Ombudsmandsinstitutionen. Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde har her i 1990'erne skabt en diskussion om en revision af Grundloven - og Grundloven er i samme anledning blevet prøvet ved højesteret.

I 1840'erne var frihed og lighed ikke en selvfølge i Danmark, men Grundloven af 5. juni 1849 skabte grundlaget for det.

Frederik den 7's mindestøtte

I 1880'erne blev der rundt om i landet rejst en række mindestatue af Grundlovens "fader" Frederik den 7 (1808-1863). På Amager blev der i 1881 afholdt møder på Røde Kro og Ny Kro for at drøfte muligheden for at få rejst en tilsvarende statue af kongen på øen. Der blev nedsat en komite og formanden blev initiativtageren tandlæge Valdemar Nielsen og som kasserer blev valgt Ole Jacobsen på Kastrupgård. Der skulle herefter indsamles penge til formålet. På den udsendte opfordring stod der bl.a.

“Mange Beboere paa Amager har kjendt den højsalige Afdøde personligt, han færdedes jo jævnlig iblandt os herude, og bragte os til at elske sin Person ved sit jævne, bramfri Væsen”

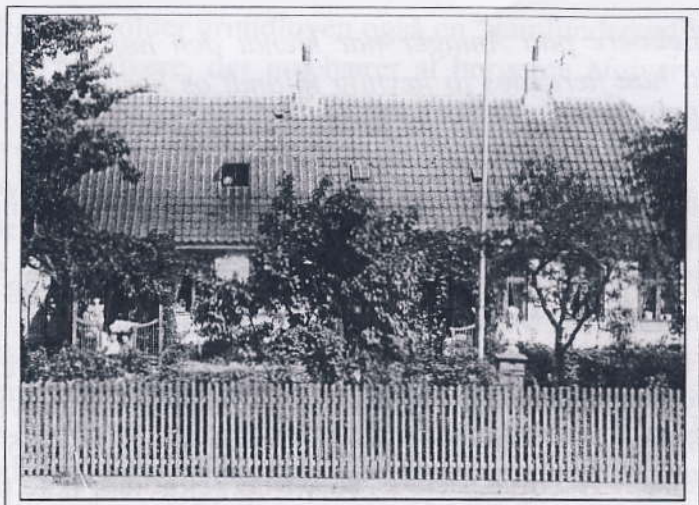
Men dengang som nu syntes mange at pengene bedre kunne bruges på et hårdt tiltrængt hospital.

De bidrag der efterhånden kom ind var dog givet først og fremmest af småkårsfolk. Monumentet kom til at koste 1.000 kr. Grunden, hvor statuen skulle stå, blev givet af gårdejer Svend Petersen fra Sundbyvester og lå ved Amager Landevej nogenlunde ved nuværende Spicas Alle. Statuen blev afsløret den 6. juli 1885 - årsdagen for slaget ved Fredericia i 1849. Mærkeligt nok ikke på årsdagen for junigrunloven - men måske var statuen ikke klar til opstilling netop den dag? En efterfølgende fest blev holdt på Kastruplund. Gennem mange år bekostede gårdejer P. Jacobsen Bacher fra St. Magleby en krans hvert år den 5. juni, men denne tradition bortfald, da gårdejeren døde.

Statuen blev senere - sandsynligvis efter 1930 - flyttet længere nordpå ad Amager Landevej til gården “Fremtids Håb”. På Filmen fra Grundlovsjubilæet i 1949 nedlægger man en krans her. Desværre er det det eneste glimt vi har her på Lokalhistorisk Samling af statuen.

Da kommunens nye rådhus skulle bygges blev statuen sat i depot. Selvfølgelig var kommunen klar over affektionsværdien, men man mente ikke det kunne betale sig at restaurere og genopsætte statuen. Den bar på dette tidspunkt præg af tidens tand, var fremstillet af tin - og havde i øvrigt ikke den store kunstneriske værdi, da den var seriefremstillet. Ved en senere brand i kommunens depot på Nordmarksvej gik statuen op i flammer.

En lignende statue blot i gips har stået i haven ved Ny Kastrupgård.

Gipsfiguren af Frederik den 7, her i haven på "Elisabethsminde" på Amagerbrogade ca. 1895. Figuren kom senere til Ny Kastrupgård.

Grundlovsfesten i Tårnby i 1949

100 års-jubilæet for Grundloven af 1849 blev fejret med pomp og pragt i Tårnby. Der var indbudt gæster fra de 3 nordiske venns-kabsbyer, Strømmen i Norge, Allingås i Sverige og Karis i Finland. Den sidstnævnte bys repræsentant nåede dog ikke frem.

Festlighederne blev indledt 1. pinsedag den 5. juni med nordiske gudstjenester i Kastrup og Tårnby kirker. I Kastrup var der højmesse ved pastor Sceie fra Strømmen og pastor Hasselager fra Kastrup. I Tårnby ved provst C.J. Lungberg fra Allingås og pastor Strunge, Tårnby.

På selve jubilæumsdagen mødtes sognerådet med foreningsbestyrelser fra hele kommunen ved Korsvejens skole kl. 9.00. Grundlovskomiteens formand i Tårnby, Johs. Feldvoss holdt en velkomsttale hvorefter man gik hen til mindepladsen for de faldne frihedskæmpere. Her fremsagde direktør Wulff fra Det Danske

Luffartsselskab et mindedigt og man lagde krans og buketter i rød-hvide farver.

De fremmødte gik herefter til Frederik d. 7's mindestatue, der ligeledes var blomstersmykket. Sognerådsformanden Richard Jacobsen holdt her en hyldesttale for grundlovens giver, og også her blev der lagt blomster og buketter.

Optog til Folkefesten

Langs Korsvejen og Saltværksvej var der hejst flag fra de nordiske lande og det var bl.a. også her elever fra Tårnby, Korsvejen og Kastrup gik i optog med faner, flag og bøgegrene ned til festpladsen ved Bredegård. Voksne langs ruten stødte så undervejs til optoget. Amager Bladet skrev ganske vist:

“Dog mærkede man ikke den helt store Stemning. Det var som om Grundlovsjubilæet knapt havde den Genklang i Befolkningen, man kunne have ønsket, haabet og ventet. Aarsagen skal maaske søges i den Selvfølgelighed, hvormed en 1949 Borger lever og modtager de Gode Samfundet byder. .. Stemningen man havde ventet at genopleve fra hine uforglemmelige “Majdage 1945” var ikke spontant til Stede i Aar. Stemningen man havde ønsket genskabt som et Billede fra Dagene i 1848, da Grundloven blev en realitet og bragte Friheden til Folket.”

Men avisen mente alligevel at noget af den efterlyste stemning kom, da ungdomsorganisationernes optog kom i gang. Det udgik fra badmintonhallen på Gl., Kirkevej og blev anført af to fastelavnssryttere efterfulgt af hvidklædte amagerpiger fra Skytteforeningen, sportsfolk og spejdere.

Frihed er det bedste Guld

Teaterkomiteen ved Korsvejens skole blev opfordret til at arrangere et festspil, "der kunne skabe lidt Stemning paa Dagen". Man blev i teaterkomiteen enige om at et spil om grundlovens tilblivelse ikke egnede sig til et friluftspil, da det var for intimt. I stedet valgte man at fremstille - som festspilletets forfatter Skotte-Nielsen udtalte det:

"Det danske Folks Frihed belyst ved Optrin fra store Øjeblikke i vor Historie. Vi vilde gerne vise Nutidens Publikum, hvorledes denne Frihed i Tidens Løb gled Folket af Hænde, hvorledes Stormændene tilranede sig Magten, og hvorledes den senere gled over i Enevælden for endelig at munde ud i Folkets Krav om en fri Forfatning. Endvidere vil vi meget pointere, at et Folks Frihed koster Kamp, og Frihedens Bevarelse koster ogsaa Kamp. Frihedsaanden maa ikke dø! Gør den det, da dør selve Folket!"

Grundlovsspillet var som nævnt forfattet af lærer ved Korsvejens skole Skotte-Nielsen og instrueret af anden lærer Fritz Lund. Skuespillerne var bl.a. elever og lærere fra Korsvejens skole - biskop Lodehat blev spillet af overbibliotekar Jeff Thastum.

5. OPTRIN - Bisp Lodehat: J. Thastum

Festspillet bestod af 10 optrin:

1. Mor Danmark med følge. Holger Danske, den danske folkeånd modtages.
2. Det fri danske folk på Tinge 1146
3. Danehof i Vordingborg 1241. Jyske lov gives
4. Niels Ebbesen, Danmarks befrier 1340
5. Kalmarunionen 1397. Norden forenes
6. Kristian den 2. giver Amager til hollandske bønder (1521)
7. Stænderforsamlingen 1660. Enevældens indførelse. Mødet mellem Otto Krag og Borgmester Nansen
8. Martsdagene 1848. Folketoget til Christiansborg
9. Genforeningen 1920. Sønderjylland vender tilbage
10. Besættelsen 1940 - befrielsen 1945
Slutningsapoteose; Fremtiden

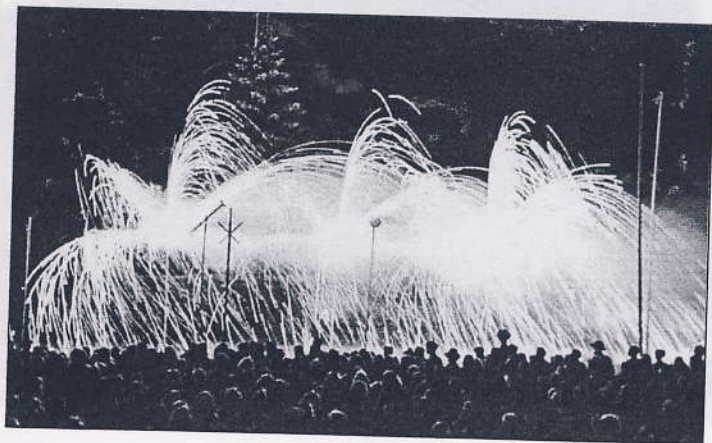
6. OPTRIN - Kristian II: E. Marcussen, Mor Sigbrit: E. Mathiesen, Dyveke: Tove Ehlers

6. **OPTRIN** - Hollandske bønder: Tønnesens, Dirchsens, Ahrenkildes (Lunds)

Amager Bladet anmeldte festspillet meget positivt og skrev at det blev en strålende oplevelse - og et gribende øjeblik da de mange festklædte børn med dannebrogslag i hænderne sang: "Der er et yndigt land" "da følte virkelig stemningen fra 1848 og 1948"

Dagen sluttede med asfaltbal, fakkeltog og festfyrværkeri.

HUSK!

FILM

Fredag den 4. juni
Hovedbiblioteket kl. 14.00

TÅRNBY KOMMUNE FEJRER 100 ÅRS GRUNDLOVSFEST
I 1949 fejrede Tårnby Kommune 100 års jubilæet for Danmarks Riges Grundlov med taler og et festligt skuespil "*Frihed er det bedste guld*" med historiske optrin. Det blev opført ved Bredegård af blandt andre elever fra Korsvejens skole. Dagens begivenheder skildres i denne stumfilm - 35 min., *Tårnby, 1949*.
Optaget af: S. Svenson og J. Nielsen.

**TÅRNBY KOMMUNES
100 ÅRS**

GRUNDLOVSFEST

2. Pinsedag, 6. Juni 1949

Kl. 14 Idrætspladsen ved Bredegård
**TALER, MUSIK, SANG OG
FESTSPIL**

Kl. 19³⁰ De tre hovedskoler **ASFALTBAL**

Kl. 22³⁰ **FAKKELTOG** til teknisk skole
FYRVÆRKERI

